

Emil Holub v Jeseníkách

Titulek tohoto článku zajisté mnohé čtenáře zaskočí. Svým způsobem právem. Ale nelekejte se. Světznámý cestovatel virtuálně nevyměnil Afriku a okolí Zambezi za kraj pod Pradědem, to jen v bohaté expozici Afrického muzea v Jelení, nedaleko slezských Holčovic, byla tomuto světoběžníkovi, velikánovi etnografie, sběrateli přírodnin, lovcí a spisovateli, otevřena samostatná expozice.

Africké muzeum vznikalo nedaleko polských hranic, v areálu zdejší zemědělské a lesní společnosti, několik let, a když bylo v roce 2013 slavnostně otevřeno, splnil se tak dávný sen majitele inženýra Jiřího Čížka, vynikajícího znalce jeseníckých hor, lesníka a myslivce, chovatele, ale také velkého milovníka africké přírody.

„Dlouho jsem přemýšlel, zda se touto myšlenkou nezpronevřím zdejšímu kraji, podpradámské fauně a flóře, v jejichž objetí jsem od malička vyrůstal, a kterou nade vše miluji. Ale nakonec jsem si řekl, že jeleni, srnci, daňci či mufloni jsou kolem nás od nepaměti, máme je na dosah ruky, můžeme je kdykoliv spatřit, ale Afrika, to je něco jiného. To je návrat do klukovských snů a představ, dotyk nefalšovaného dobrodružství, něčeho vzdáleného. Tak jsem se nakonec pokusil obojí nějakým způsobem skloubit,“ říká inženýr Čížek.

Zda se to podařilo či nikoliv, musí návštěvník areálu posoudit sám. Za sebe mohu říci, že podařilo. Ve venkovních výbězích přilehlého zooparku můžete spatřit jelena, divočáky, daňky, snad veškerou faunu Jeseníků, také proluky mezi jednotlivými objekty jsou vtipně pojmenovány, jako např. Náměstí U Jelena. Početní návštěvníci, každoročně je jich kolem osmi tisíc, z nichž velké procento tvoří rodiče s dětmi či senioři a „kolaři“, mají možnost zvířata z bezpečí speciálně upravených ramp fotografovat i se svými ratolestmi. Při dodržení stanovených pravidel je možné zvěř i krmit. O jejich životních potřebách vypovídají informační panely i naučná stezka v okolí turistické rozhledny, kterou firma vybudovala, aby všichni mohli z ptáčích perspektiv spatřit krásu Jeseníků.

Ale vraťme se do „moravské Afriky“. Pan Čížek v minulosti absolvoval několik dlouhodobých pobytů na černém kontinentě, kde na vlastní oči poznával nejen tamní přírodu, kterou předtím znal jen z knih, jejichž pasáže znal téměř nazpaměť, ale také zvyky a kulturu místních obyvatel, zejména v místech, která v druhé polovině devatenáctého století navštívil a s nasazením vlastního života objevoval doktor Karel Jan Emilián Holub, rodák z východočeských Holic.

„I když ne přímo, přece jen jsem nějakým způsobem krácel v jeho stopách, navštěvoval lokality, o kterých jsem v dětství četl. Jistě, změnila se, ale přece jen stále byla tolik tajuplná a plná otazníků. I já, stejně jako on, jsem si z cest přivážel vedle teoretických poznatků

a praktických loveckých zkušeností mnoho artefaktů. A už od první cesty jsem věděl, že je nechci mít uložené jen tak někde doma, ale chci se o ně podělit s návštěvníky naší firmy. To byl prvopočátek Afrického muzea v Jelení,“ doplňuje svá úvodní slova Jiří Čížek.

O preparátech exotické zvěře, lvů, buvolů, žiraf, antilop, krokodýlů, hadů, ptáků, které jsou součástí muzea, stejně jako výrobcích africké lidové kultury, nástrojích každodenní potřeby, či dokonce obřím akváriu s rybami jezera Malawi, by se dalo psát ještě hodně dlouho a podrobně. Stejně by to však nenahradilo chvíle, kdy stojíte bezprostředně v citlivě upravené expozici, která vás uchvátí svou živočišností a vtáhne „do děje“. Ale to ještě není zdaleka všechno. Expozici na prahu časného podzimu obohatila místnost legendy. Doktora Emila Holuba.

Inženýr Jiří Čížek přiznává, že když kdysi četl

Holubův bohatě ilustrovaný cestopis Sedm let v jižní Africe, a později tituly či reprinty Druhá cesta po Africe – z Kapského města do země Mašokulumbů, Černý ráj či Cesta po Zambezi, zatoužil do kapitol těchto příběhů vstoupit. To se mu do jisté míry splnilo. Navíc s vědomím toho, že se Emila Holubovi dlouho nedařilo v rodné zemi získat pochopení, úctu a pokoru k jeho objevovatelským počínům, cítil potřebu vzdát mu osobní hold.

Místnost Emila Holuba v Africkém muzeu jeseníckého Jelení je skutečně překvapivě skromná, stejně jako byl skromný život jejího aktéra. Holub nežil v přepychu. Při svých cestách onemocněl malárií, kulisu jeho bytí v Čechách a později ve Vídni tvořila chudoba, knihy a artefakty z cest, které postupně musel pro nedostatek finančních prostředků rozprodávat. A také vzpomínky, třeba na peřeje Mo-Čila – Auimsinga, diamantové pole při Zambezi, osadu Galulonga, jezero Malawi...

Expozice však právě proto dává nahlédnout do duše a myslí tohoto „největšího z Čechů“. „Jsem rád, že se nám podařilo tento scénický záběr realizovat a doufám, že se návštěvníkům bude nejen líbit, ale prostřednictvím virtuální pracovny doktora Holuba nahlédnou do dobové atmosféry světového cestovatele, objevitele a etnografa, přiměje je to blíže se zajímat o jeho práci a osudy,“ komentuje poslední počín Afrického muzea Jiří Čížek.

Závěrem dodejme, že aktivity tohoto poněkud stranou položeného, ale rozhodně ne nezajímavého turistického cíle s geografickým, etnografickým, ale i mysliveckým, lesnickým a agro programem, rozhodně nekončí. V blízké budoucnosti se zde návštěvníci budou moci setkat vedle úžasné a netradiční „sloni“ expozice také s částí věnovanou všem spisovatelům, kteří se kdy ve své tvorbě věnovali jeseníckému regionu, jeho přírodě, zvěři a mysliveckým tradicím. A nebylo jich málo.

A opět bychom byli u té symbiózy domácího a světového, moravského a afrického. V Jelení však rozhodně platí, že zde výrazně můžete obohatit svoje vědomosti. Nenásilně, mile, v doteku s přírodou...

„Památník dr. Emila Holuba byl v Holicích otevřen až v roce 1966, přičemž dlouho chát-
ral, stál na vedlejší koleji zájmu veřejnosti,
v Čechách si ho začali vážit, až když byl dávno
po smrti, přičemž jeho odvaha, vědecký zápal
a vzdělanost v mnoha oborech by stále měly
být inspirující. Riskoval, když vstoupil na území,
kde zuřila občanská válka, kdy neodolal vstoupit
tam, kam ještě noha bělocha dosud nevkročila.
Pro mne jsou to atributy úžasu nad lidským
odhodláním a nepoddajností. Proto jsem se se
svými spolupracovníky rozhodl rozšířit naše
muzeum o skromnou, ale plně vypovídající
část, věnovanou tomuto mému životnímu hrdinovi,
který nepochází z říše pohádek, ale byl
člověkem z masa a kostí,“ vyznává se inženýr.

Text a snímky Oldřich KOUDELKA